

Integracyjno-inkluzyjny model dydaktyki języka polskiego jako drugiego (dla uczących się z doświadczeniem migracji i nie tylko)

Przemysław E. Gębał

DOBRA LEKCJA (?)

KONSTRUKTYWISTYCZNA TEORIA POZNANIA

Wiedza jest konstrukcją ludzkiego umysłu, a człowiek nie jest odbiorcą informacji, lecz budowniczym swojej wiedzy. (Gofron 2013: 160)

Człowiek niekoniecznie słyszy to, co inny powiedział, lecz to, czego on sam oczekuje i chce usłyszeć, czyli to, co pasuje do jego schematu.

Konstruktywizm społeczno-kulturowy

Rozwój człowieka dokonuje się na trzech poziomach: **kulturowym**, **interpersonalnym** oraz **indywidualnym** (Gofron 2013), a zrozumieć można go tylko w odniesieniu do środowiska, w którym żyje oraz procesów kulturowych, w jakich jest osadzony.

To rodzice, nauczyciele oraz ludzie, z którymi człowiek się zderza i z którymi wchodzi w interakcje, wyznaczają jego proces rozwoju.

EDUKACJA DIALOGOWA

1. Chaos poznawczy uświadamiający wielość dróg eksploracyjnych dla danego zagadnienia.
2. Uczenie się budowania teorii.

3. Szukanie nowych konsekwencji.
4. Zadawanie przez ucznia pytań.

5. Poszukiwanie sposobów interpretowania: refleksja krytyczna i twórcza.
6. Przeżywanie rzeczywistości i kontaktu z drugim człowiekiem.

PROBLEMY UCZNIÓW Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI (Błęszyńska 2010, Badowska 2017)

- BRAK SYSTEMOWYCH ROZWIĄZAŃ ORGANIZACYJNYCH;
- BRAK WYSTARCZAJĄCEGO WSPARCIA DYREKTORÓW SZKÓŁ;
- KŁOPOTY W KOMUNIKACJI Z UCZNIAMI I ICH RODZICAMI;
- SŁABA WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI SOCJALNYMI I PRACOWNIKAMI OŚRODKÓW DLA UCHODźCÓW;
- NIEDOSTATECZNA ZNAJOMOŚĆ KULTUR I TRADYCJI UCZNIÓW;

PROBLEMY UCZNIÓW Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI (Błęszyńska 2010, Badowska 2017)

- NISKIE WYNIKI NAUKI – RZUTUJĄCE NA WYNIKI CAŁEJ SZKOŁY (NISKIE MIEJSCE W RANKINGACH);
- SŁABA FREKWENCJA, WYJAZDY I POWROTY UCZNIÓW – TYMCZASOWOŚĆ;
- NIEWYSTARCZAJĄCE ZNAJOMOŚĆ TECHNIK PRACY Z DZIEĆMI Z DOŚWIADCZENIEM MIGRACJI;
- BRAK MATERIAŁÓW INFORMACYJNYCH, WSPIERAJĄCYCH SZKOŁĘ W PIERWSZYM OKRESIE NAUKI UCZNIA (?).

Rozwiązania legislacyjne nauczania JPJ2

„Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 9 września 2016 r. w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi oraz osób będących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw (Dz. U. poz. 1453)

- obecność na zajęciach szkolnych **reemigrantów polskich**
- możliwość otwierania **oddziałów przygotowawczych** w szkole
- **określona liczba godzin** zajęć w tego typu oddziałach
- możliwość przeprowadzania **stosownych sprawdzianów predyspozycji** językowych, uzdolnień kierunkowych, kompetencji językowych oraz uzdolnień lub predyspozycji przydatnych w danym zawodzie
- możliwość organizacji przez placówki dyplomatyczne lub konsularne krajów pochodzenia uczniów lub odpowiednich stowarzyszeń kulturalno-oświatowych zajęć oferujących **naukę języka i kultury kraju pochodzenia**

Modele nauczania języków drugich

Model integracyjny

dodatkowe zajęcia z języków
drugich towarzyszą
głównemu nurtowi zajęć
szkolnych odbywanych w
języku edukacji

Model separacyjny

umieszczanie uczniów z
doświadczeniem
migracyjnym w
oddzielnych,
odseparowanych klasach

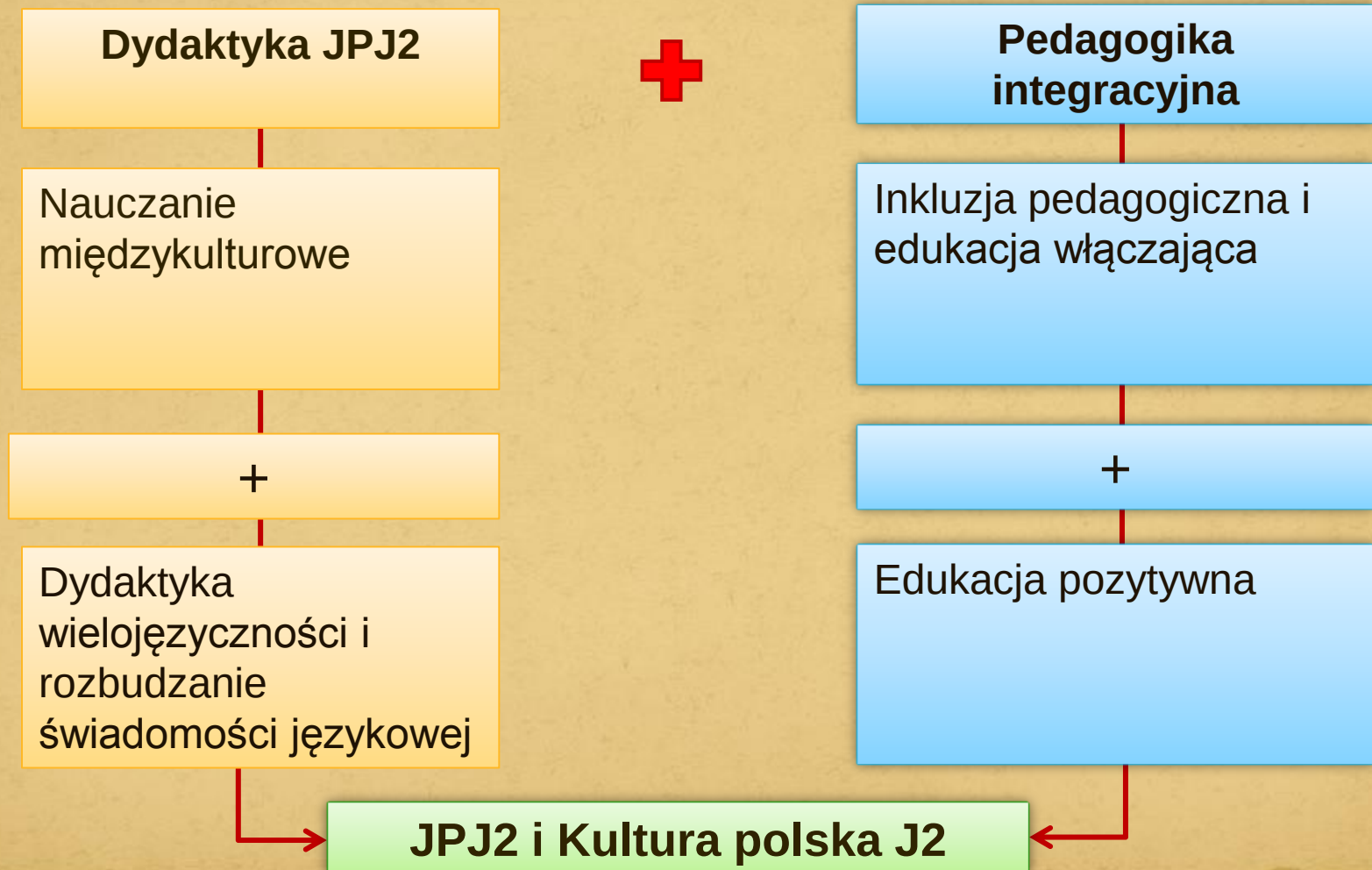
Model mieszany

**Elementy modelu integracyjnego
z elementami modelu
separacyjnego**

Integracyjno-inkluzyjny model dydaktyki JPJ2 (Gębał 2018)

Glottodydaktyka polonistyczna + pedagogika międzykulturowa

Pragmatyzm pedagogiczny

Kluczowym elementem w teorii pragmatyzmu pedagogicznego oprócz działania jest **doświadczenie**, czyli bezpośrednie poznanie świata. Doświadczenie powstaje, gdy człowiek działając w swoim środowisku jest z nim w interakcji, gdzie kluczową rolę odgrywa **komunikacja i kooperacja** między podmiotami.

Rozwiązania powstają, gdy działające podmioty wypróbowują swoje hipotezy, idee i teorie w praktyce. Im mniej odniesienia do praktyki, tym mniejsze staje się zainteresowanie podmiotu, jego motywacja i zrozumienie celów działania.

Założenia podstawowe integracyjno-inkluzyjnej dydaktyki JPJ2 (Gębał 2018)

I

Uwzględnianie globalizacji społeczeństw europejskich w koncepcjach edukacyjnych

II

JPJ2 elementem wspierającym różno- i wielojęzyczność

III

Uczeń z doświadczeniem migracji zamiast ucznia cudzoziemskiego

IV

Dynamika procesów przyswajania języków. Od polszczyzny jako JO przez JPJ2 do JP jako jęz. edukacji

V

Termin dydaktyka JPJ2 dla wszelkich działań glottodydaktycznych dla uczniów z dośw. migrac.

VI

Uwzględnianie specyfiki nauczania JPJ2 w kontekście innych przedmiotów szkolnych

Założenia podstawowe integracyjno-inkluzyjnej dydaktyki JPJ2 (Gębał 2018)

VII

Wykorzystanie standardów europejskich do nauczania języków i kultur w nauczaniu JPJ2

VIII

Podejście porównawcze

IX

Rozwijanie kompetencji językowych i kulturowych w powiązaniu z wiedzą i rozwijaniem strategii

X

Integracja kultury z nauczaniem języka

XI

Wykorzystywanie technik nauczania rozwijanych w ramach dydaktyki JPJO

Edukacja włączająca wg Firkowskiej-Mankiewicz (2012)

Podejście segregacyjne	Podejście integracyjne	Podejście włączające
Edukacja dla niektórych	Edukacja dla prawie wszystkich	Edukacja dla wszystkich
Koncentracja na przedmiocie i programie nauczania	Koncentracja na uczniu	Koncentracja na klasie
Jednakowy program dla wszystkich uczniów	Indywidualny program nauczania dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	Strategia nauczania dla nauczycieli
Nacisk na nauczanie	Nacisk na nauczanie i uczenie się	Nacisk na uczenie się i wspólne rozwiązywanie problemów
Podejście diagnostyczne skupione na deficytach	Podejście poszukujące słabych i mocnych stron ucznia	Podejście holistyczne skupione na możliwościach
Umieszczenie ucznia w placówce segregacyjnej	Umieszczenie ucznia w odpowiednim programie	Adaptacja warunków panujących w regularnej klasie szkolnej

Kanadyjska koncepcja edukacji włączającej uczniów z doświadczeniem migracji (Equity Foundation Statement)

1. *Trening w zakresie równości etnokulturowej i wspieranie antyrasizmu.*
2. *Wspieranie równouprawnienia płci i potępienie seksizmu.*
3. *Propagowanie różnorodności w życiu społecznym i zapobieganie dyskryminacji ze względu na orientację seksualną.*
4. *Wspieranie równości socjalno-ekonomicznej.*
5. *Równouprawnienie osób niepełnosprawnych*

(Hoffmann i in. 2017: 488, tłumaczenie własne).

Siedem obszarów edukacji włączającej w odniesieniu do dydaktyki języków drugich wg K. Reicha (2012)

1. Kompetencje językowe w zakresie języka drugiego.
2. Zajęcia językowe i wspieranie nauki języka.
3. Docenianie i wspieranie języków pierwszych uczniów z doświadczeniem migracyjnym.
4. Wspieranie nauki innych języków.
5. Włączanie i wykorzystywanie języków pochodzenia uczniów z doświadczeniem migracji w ramach zajęć szkolnych.
6. „Rozwijanie inkluzyjne” w ramach zajęć językowych.
7. Rozwijanie systemów wspierających „inkluzyjną naukę języków”.

(Reich 2012: 109, tłumaczenie własne).

Dziesięć fundamentów edukacji włączającej w kontekście dydaktyki JPJ2

Fundament 1: Relacje i zespoły

1. Rozwijanie tzw. kultury włączającej w relacjach klasowych.
2. Praktykowanie pracy zespołowej uczniów i nauczania zespołowego (z postawą włączającą).

Fundament 2: Heterogeniczność, demokracja i partycypacja

1. Realizacja procesu kształcenia w grupach heterogenicznych reprezentatywnych dla określonego kontekstu edukacyjnego.
2. Życie szkoły oparte na fundamentach demokracji i równouprawnienia.

Implikacje glottopedagogiczne fundamentu 1

- realizacja kształcenia językowo-kulturowego uczniów z doświadczeniem migracji w myśl założeń modelu integracyjnego organizacji zajęć z jpj2
- realizacja zadań w grupach i tandemach
- technika przystanków uczenia się (realizowana wspólnie z uczniami przyjmującymi)
- współpraca nauczycieli języka polskiego jako drugiego z nauczycielami innych przedmiotów.

Dziesięć fundamentów edukacji włączającej w kontekście dydaktyki

JPJ2

Fundament 3:

Równe kwalifikacje – równe szanse

Fundament 4:

Uczenie się w szkole przez cały dzień

Fundament 5:

Wspierające środowisko uczenia się

Fundament 6:

Potrzeba wspierania wszystkich uczniów
bez stygmatyzowania

Fundament 7:

Nowy system oceniania

Fundament 8:

Nowa architektura szkoły

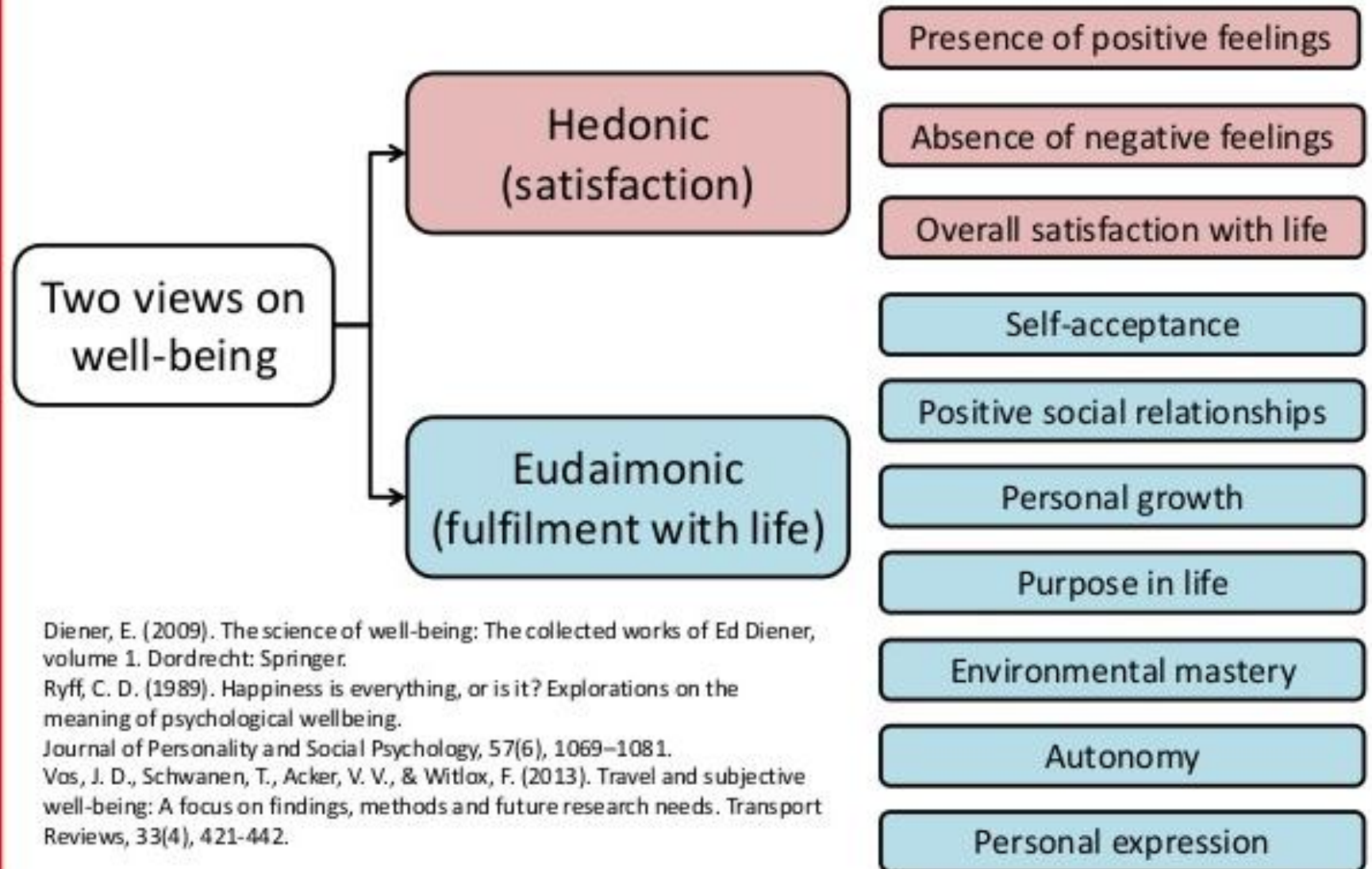
Fundament 9:

Otwieranie się na świat

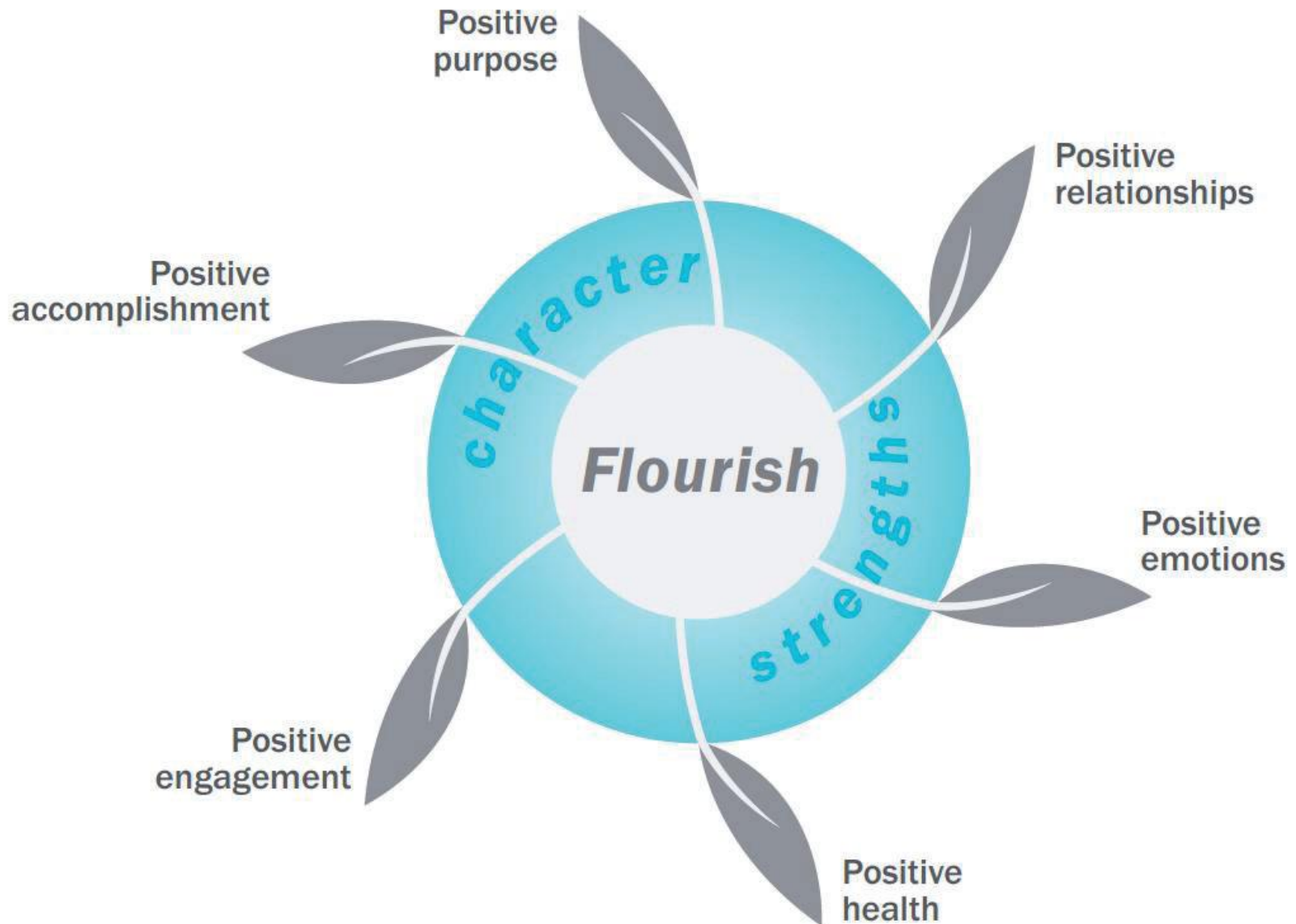
Fundament 10:

Doradztwo, superwizje, ewaluacja

Dwa spojrzenia na dobrostan

Elementy edukacji pozytywnej

CZEGO TEN MODEL NIE UWZGLĘDNIA?

EDUKACJA 5.0 (2018)

1.

JĘZYK / KOMUNIKACJA

2.

KULTURA / ŚRODOWISKO ŻYCIA

3.

MEDIA / KOMPETENCJE MEDIALNE

4.

AUTONOMIA / ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA SIEBIE /
KOMPETENCJE DZIAŁANIOWE

5.

INNOWACYJNOŚĆ / ZMIANA PERSPEKTYWY

6.

WIEDZA FACHOWA / EKSPERTYZA

INTEGRACJA JĘZYKOWA + INTEGRACJA ZAWODOWA = NAUCZANIE JĘZYKÓW DLA POTRZEB ZAWODOWYCH

WSPIERANIE PROCESU INTEGRACJI DOROSŁYCH
MIGRANTÓW (BADANIA W KRAJACH OECD)

1. DOSTĘP DO OFERTY KURSÓW JĘZYKOWYCH
2. ZAPEWNIENIE BODŹCÓW ZACHĘCAJĄCYCH DO NAUKI JĘZYKÓW OBCYCH
3. MOŻLIWOŚĆ SZYBKIEGO PODJĘCIA NAUKI JĘZYKA
4. KOSZTY KURSÓW JĘZYKOWYCH
5. ELASTYCZNOŚĆ W ORGANIZACJI KURSÓW JĘZYKOWYCH
6. TREŚCI DYDAKTYCZNE KURSÓW DOPASOWANE DO POTRZEB ZAWODOWYCH
7. ODPOWIEDNIA DIAGNOZA POZIOMU JĘZYKOWEGO PRZED PODJĘCIEM NAUKI NA KURSACH

...

p.gebal@uw.edu.pl

